

УДК 37.014.3:376:612:613

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5\(47\)-2918-2931](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5(47)-2918-2931)

Власенко Руслана Петрівна кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та географії, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-3743-4406>

Андрійчук Тамара Вячеславівна кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та географії, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-5402-9528>

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ: МЕТОДИЧНИЙ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У науковій статті представлено результати комплексного дослідження, присвяченого теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці методики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів географії в умовах інклюзивного освітнього середовища. Актуальність роботи зумовлена трансформаційними процесами в системі національної освіти, зокрема впровадженням концепції «Нова українська школа» та оновленням Професійного стандарту вчителя, що вимагає від вчителя здатності створювати безпечний, безбар'єрне та інклюзивне освітній простір.

В основу дослідження покладено ідею наскрізної підготовки фахівця на всіх рівнях вищої та післядипломної освіти. Авторами розроблено та впроваджено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка чотирирівневу модель формування досліджуваної компетентності. На когнітивно-адаптивному рівні (бакалаврат) через освітні компоненти «Вікова фізіологія, валеологія та шкільна гігієна» та «Основи медичних знань та ОЖД» закладається теоретичний фундамент знань про психофізіологічні особливості учнів та алгоритми безпеки.

Проектно-інноваційний рівень (магістратура) зосереджується на методичній експертності, використанні ГІС-технологій для екологічного моніторингу та розробці інклюзивних кейсів для уроків географії.

Експертно-дослідницький рівень (PhD) спрямований на методологічну підготовку науково-педагогічних кадрів, здатних до наукової валідації нових здоров'язбережувальних моделей. Рефлексивно-адаптивний рівень реалізується

через курси підвищення кваліфікації, що забезпечує неперервний професійний розвиток вчителів-практиків у питаннях адаптації здобувачів освіти з різними нозологіями та профілактики емоційного вигорання. Особливу увагу в статті приділено специфіці викладання географії в умовах інклюзії. Обґрунтовано методичні підходи до адаптації картографічного матеріалу та польових досліджень для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Визначено роль цифрових інструментів, зокрема відкритих систем Q-GIS, у мінімізації когнітивного навантаження на учнів та візуалізації медико-географічних даних.

Експериментальна частина дослідження охопила 120 учасників. Для діагностики рівнів сформованості компетентності було використано мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний критерії. Застосування практико-орієнтованих методів, таких як тренінги, кейс-стаді та моделювання уроків «Пізнаємо природу», дозволило досягти статистично значущих результатів $p < 0,05$. Аналіз даних підтвердив позитивну динаміку за всіма показниками, проте найсуттєвіші зміни зафіксовано за діяльнісним компонентом (приріст 35,9%), що свідчить про успішний перехід від теоретичного розуміння валеології до готовності реалізовувати здоров'язбережувальні технології в реальній педагогічній практиці.

Доведено, що запропонована наскрізна система підготовки забезпечує формування фахівця, здатного ефективно поєднувати фахову географічну підготовку з інклюзивними стратегіями та цифровими інноваціями, що є запорукою збереження професійного здоров'я вчителя та успішної соціалізації учнів. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язаних із використанням штучного інтелекту для персоналізації здоров'язбережувальних траєкторій навчання.

Ключові слова: підготовка майбутнього вчителя географії, інклюзивне середовище, вікова фізіологія, валеологія та шкільна гігієна, нозології, адаптація картографічних матеріалів, Універсальний дизайн в освіті, міждисциплінарна інтеграція, здоров'язбережувальна компетентність, ГІС-моніторинг, штучний інтелект, НУШ.

Vlasenko Ruslana Petrivna Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Ecology and Geography, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-3743-4406>

Andriichuk Tamara Vyacheslavivna Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Ecology and Geography, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-5402-9528>

THE SYSTEM OF HEALTH-PRESERVING COMPETENCE FORMATION FOR FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS IN INCLUSIVE SETTINGS: METHODOLOGICAL AND EXPERIMENTAL ASPECTS

Abstract. The scientific article presents the results of a comprehensive study dedicated to the theoretical substantiation and experimental verification of the methodology for forming the health-preserving competence of future geography teachers within an inclusive educational environment. The relevance of the work is driven by transformational processes in the national education system, specifically the implementation of the "New Ukrainian School" (NUS) concept and the updating of the Teacher Professional Standard, which requires educators to be capable of creating safe, barrier-free, and inclusive educational spaces. The study is based on the idea of continuous through-preparation of specialists at all levels of higher and postgraduate education. The authors developed and implemented a four-level model for forming the studied competence at Zhytomyr Ivan Franko State University. At the cognitive-adaptive level (Bachelor's), a theoretical foundation of knowledge regarding learners' psychophysiological characteristics and safety algorithms is established through educational components such as "Age Physiology, Valeology, and School Hygiene" and "Fundamentals of Medical Knowledge and Life Safety." The project-innovative level (Master's) focuses on methodological expertise, the use of GIS technologies for environmental monitoring, and the development of inclusive cases for geography lessons. The expert-research level (PhD) is aimed at the methodological training of research and teaching staff capable of scientific validation of new health-preserving models.

The reflexive-adaptive level is realized through professional development courses, ensuring the continuous professional growth of practicing teachers regarding the adaptation of learners with various nosologies and the prevention of emotional burnout. Special attention in the article is paid to the specifics of teaching geography in inclusive conditions. Methodological approaches to the adaptation of cartographic materials and field studies for learners with special educational needs are substantiated. The role of digital tools, specifically open QGIS systems, in minimizing cognitive load and visualizing medico-geographical data is determined. The experimental part of the study involved 120 participants.

Motivational, cognitive, activity-based, and reflexive criteria were used to diagnose the levels of competence formation. The application of practice-oriented methods, such as training sessions, case studies, and modeling of "Exploring Nature" lessons, allowed for the achievement of statistically significant results ($p < 0.05$). Data analysis confirmed positive dynamics across all indicators; however, the most significant changes were recorded in the activity-based component (an increase of

35.9%), indicating a successful transition from a theoretical understanding of valeology to a readiness to implement health-preserving technologies in real pedagogical practice. It is proven that the proposed through-system of preparation ensures the formation of a specialist capable of effectively combining professional geographical training with inclusive strategies and digital innovations, which is key to preserving the teacher's professional health and the successful socialization of learners. Perspectives for further research related to the use of artificial intelligence to personalize health-preserving learning trajectories are outlined.

Keywords: future geography teacher training, inclusive environment, age physiology, valeology and school hygiene, nosologies, adaptation of cartographic materials, Universal Design for Learning, interdisciplinary integration, health-preserving competence, GIS monitoring, artificial intelligence, NUS.

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування національної освіти, зумовлений впровадженням концепції «Нова українська школа» та оновленого Професійного стандарту вчителя (2024 р.) [11], докорінно змінює вимоги до професійної діяльності. Вчитель перестає бути лише транслятором знань, трансформуючись у вчителя, здатного проектувати безпечне, безбар'єрне та інклюзивне освітнє середовище. Для вчителя географії ця трансформація набуває особливої гостроти.

Специфіка предмета передбачає активну взаємодію з навколишнім світом через польові дослідження, роботу зі складними картографічними матеріалами та використання геоінформаційних систем, однак традиційні методи викладання географії часто не враховують психофізіологічні можливості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що може призводити до їхнього сенсорного та когнітивного перевантаження. Проблема дослідження полягає у необхідності переходу від суто інформативно-описового викладання географії до цілісного здоров'язбережувального супроводу здобувача загальної середньої освіти в географічному просторі. Це актуалізує низку суперечностей, які потребують розв'язання:

✓ **методичної суперечності**, що полягає у необхідності залучення здобувачів загальної середньої освіти з ООП до активної практичної діяльності (експедиції, робота з картами) та браком адаптованих методик, які б гарантували фізичну та емоційну безпеку таких дітей;

✓ **цифрової суперечності** – між стрімкою цифровізацією географічної освіти (ГІС-технології, ШІ) та ризиком надмірного зорового і розумового навантаження на здобувачів освіти у разі нераціонального використання цих інструментів; забезпечення доступності польових досліджень та складних ГІС-інтерфейсів для дітей з сенсорними або когнітивними порушеннями, що вимагає

від вчителя володіння методиками асистивних технологій та розумного пристосування;

✓ **професійно-підготовчої суперечності** – між високими вимогами Професійного стандарту до здоров'язбережувальної компетентності вчителя та фрагментарністю її формування у процесі вищої і післядипломної освіти.

Отже, формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя географії є критично важливим для забезпечення якості освіти в умовах інклюзії.

Вчитель має навчитися свідомо регулювати фізіологічне навантаження, мінімізувати «інформаційний шум» на картах та використовувати потенціал медичної географії та валеології для підтримки психофізіологічної стабільності кожного учня.

Це вимагає створення наскрізної системи підготовки, яка б інтегрувала методичну майстерність із глибоким розумінням принципів інклюзії та здоров'язбереження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів перебуває у центрі уваги багатьох сучасних науковців, що зумовлено трансформаційними процесами в системі освіти та посиленням вимог до професійної готовності вчителя в умовах Нової української школи. Аналіз наукового доробку свідчить про багатоаспектність підходів до визначення сутності та структури цього феномену. Теоретико-методологічні засади компетентнісного підходу в освіті та загальні аспекти формування професійної компетентності вчителя ґрунтовно досліджені в працях багатьох науковців, які визначають компетентність як інтегровану характеристику особистості, що поєднує знання, уміння та досвід. Питання здоров'язбереження молоді як цілеспрямованого процесу формування ціннісного ставлення до власного здоров'я висвітлено у працях Л. Малишевої [9]. Значний внесок у розкриття сутності здоров'язбережувальної компетентності як складного інтегративного утворення зробили такі дослідники: Ю. Вдовиченко, яка наголошує на важливості інтеграції валеологічних знань у зміст професійної підготовки педагогів різних спеціальностей [3]. О. Согоконь, яка розглядає дану компетентність як динамічне особистісне утворення, що характеризується готовністю до здоров'язбережувальної діяльності та усвідомленням відповідальності за здоров'я здобувачів загальної середньої освіти [13]. О. Халло, яка акцентує увагу на необхідності створення спеціальних педагогічних умов у закладах вищої освіти для ефективного оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними вміннями [14]. Особливий інтерес для нашого дослідження становлять праці, присвячені специфіці підготовки вчителів природничих дисциплін. Зокрема, М. Слепенчук обґрунтовує потенціал геогра-

фічної освіти у формуванні здоров'язбережувальної компетентності через вивчення медико-географічних, екологічних та соціально-економічних аспектів [12]. Цифровізація освіти та впровадження інноваційних технологій у контексті здоров'язбереження висвітлені у дослідженнях Р. Власенко, Т. Андрійчук та В. Яковлевої, які наголошують на важливості використання ГІС-технологій та позакласної роботи для формування практичних умінь майбутніх учителів географії [4-8].

Нормативно-правовий аспект підготовки вчителів до створення безпечного освітнього середовища, що спирається на вимоги Професійного стандарту вчителя (2024 р.) та Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища [10; 11], проаналізовано у роботах О. Бабкової, Л. Васильченко, К. Стадниченко та В. Яценка [1; 2; 16]. Водночас, попри наявність ґрунтовних розвідок, вимагає додаткового вивчення питання розробки цілісної моделі наскрізної підготовки саме вчителя географії, яка б враховувала специфіку предмета та сучасні виклики, пов'язані з організацією безпечного навчання в умовах воєнного стану.

Незважаючи на значний доробок, аналіз наукової літератури свідчить про фрагментарність підходів до формування здоров'язбережувальної компетентності.

Більшість досліджень фокусуються на окремих етапах, переважно на бакалавраті або окремих аспектах – цифровізація чи інклюзія. Водночас створення цілісної наскрізної моделі підготовки «бакалавр – магістр – PhD – вчитель-практик», яка б забезпечувала безперервність розвитку цієї компетентності з урахуванням специфіки географічної освіти, залишається актуальним та недостатньо розв'язаним науковим запитом.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці наскрізної системи формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів географії в умовах інклюзивного освітнього середовища, що охоплює всі рівні підготовки (бакалаврат – магістратура – PhD – післядипломна освіта) та інтегрує цифрові інструменти з інклюзивними стратегіями навчання.

Виклад основного матеріалу. Нами обґрунтовано та впроваджено цілісну модель, що базується на принципах неперервності, наступності рівнів освіти та глибокої інтеграції здоров'язбережувального контенту у фахові географічні та методичні дисципліни. Структура моделі (рис.1) охоплює чотири основні етапи професійного становлення фахівця – вчителя географії:

➤ **рівень 1; бакалаврат (когнітивно-адаптивний).** На початковому етапі закладається фундаментальна база професійної готовності через систему обов'язкових освітніх компонентів (ОК):

Рис. 1. Модель формування здоров'язберігаючої компетентності вчителя географії в умовах інклюзивної освіти (згенеровано авторами за допомогою сервісу *Google Gemini*)

✚ **географічний блок** – зміст ОК «Геологія», «Географія населення», «Фізична географія материків та океанів», «Фізична географія України», «Основи ландшафтознавства та біогеографія», тощо використовується для прикладного аналізу впливу природних, техногенних та соціальних чинників на громадське здоров'я.

✚ **виконавський блок** – у межах лабораторних та практичних занять з «Методики навчання географії», «Методики позакласної роботи з географії», «Теорії навчання та виховання», навчальних та виробничих практик, тощо здобувачі вищої освіти опановують алгоритми проведення динамічних пауз та техніки ергономічної організації робочого простору, що є критично важливим при роботі з дрібними деталями картографічних матеріалів, що запобігає емоційному перевантаженню здобувачів з ООП.

➤ **рівень 2; магістратура (інноваційно-проектний).** Фокус підготовки зміщується на формування методичної експертності в умовах цифрової трансформації та інклюзії:

✚ **фундаментально-психологічний блок** підготовки ґрунтується на ОК «Теорія та методика педагогічної діяльності» та «Психологія педагогічної діяльності», які формують основу для створення в класі здорового морально-психологічного клімату. Здобувачі вищої освіти опановують принципи гуманізації освіти, де здоров'я дитини визнається найвищою цінністю, а емоційний комфорт

– необхідною умовою успішного навчання. Особлива увага приділяється вмінню вчителя вчасно виявляти ознаки втоми учнів і розвитку навичок саморегуляції для запобігання професійному вигоранню.

✚ **науково-методологічний блок** реалізується через навчальні дисципліни «Методологія географічних досліджень» і «Міждисциплінарність в освіті...», де здоров'язбереження розглядається в контексті наукового підходу. Студенти вивчають вплив довкілля на організм людини, опановуючи основи медичної географії, що дає змогу надалі викладати інтегровані курси («Пізнаємо природу», «Довкілля»), поєднуючи знання з географії, біології та безпеки життєдіяльності. Це сприяє формуванню вмінь доступно пояснювати взаємозв'язок між станом довкілля та якістю життя людини.

✚ **виконавсько-методичний блок** реалізується під час вивчення ОК «Методика навчання географії у закладах освіти» та проходження педагогічної практики, де теорія переходить у практичні дії. Майбутні вчителі опановують офтальмо-гігієнічні заходи для запобігання перенапруженню зору під час роботи з картами й ГІС, а також принципи ергономіки уроку – раціональну зміну видів діяльності для зниження гіподинамії. Окрему увагу приділено дотриманню техніки безпеки під час екскурсій і польових досліджень, що забезпечує збереження життя і здоров'я учнів. Магістранти залучаються до розробки адаптивних цифрових карт та модифікації навчальних завдань для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

➤ **рівень 3; PhD (експертно-дослідницький).**

На цьому етапі підготовка науково-педагогічних кадрів (доктор філософії середньої освіти) передбачає глибшу методологічну рефлексію – створення й апробацію авторських моделей здоров'язбереження у вищій школі та їх наукове обґрунтування:

✚ **фундаментально-науковий блок** реалізується через ОК «Епістемологія та методологія наукового пізнання», «Професійно-педагогічна компетентність викладача» та «Дидактика вищої школи», де аспіранти осмислюють інклюзивну освіту й розглядають здоров'язбереження як стратегію адаптації навчання до потреб кожної дитини.

✚ **спеціалізовано-методичний блок** охоплює дисципліни «Формування і розвиток змісту географічної освіти. Сучасні технології в освіті», «Сучасні технології, методи та засоби навчання географії» та «Інтерактивні методи навчання в природничій галузі», спрямовані на розробку методик і впровадження здоров'язбережувальних технологій (зокрема мультисенсорних карт і цифрових тренажерів) у навчання інклюзивних груп.

✚ **експериментально-виконавський блок** передбачає опанування методів педагогічного експерименту, апробацію підходів під час асистентської практики та їх наукове обґрунтування, що завершується публічним захистом

результатів і представленням цілісної системи здоров'язбереження в географічній освіті.

➤ **рівень 4; неперервний розвиток (Курси підвищення кваліфікації ОПЗ0).**

Програма курсів спрямована на підвищення професійної готовності вчителя через систему тематичних блоків, що поєднують інклюзію та здоров'язбереження.

✚ **фундаментально-теоретичний блок** забезпечує розуміння індивідуальних особливостей учнів у контексті НУШ і формує основу для створення безпечного освітнього середовища, з урахуванням потреб дітей з ООП та збереження їхнього ментального здоров'я.

✚ **науково-методичний блок** орієнтований на розробку моделей змішаного навчання й використання ІКТ, де здоров'язбереження виступає ключовою вимогою до організації освітнього середовища та мінімізації зорового й когнітивного навантаження.

✚ **методико-експериментальний блок** передбачає практичне застосування компетентнісного підходу: адаптацію навчання до індивідуальних потреб учнів, організацію безпечного простору та готовність до впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій в інклюзивному класі.

✚ Програма курсів орієнтована на актуальні виклики НУШ: впровадження методики інтегрованого курсу «Пізнаємо природу», де лінія «Здоров'я і безпека» є наскрізною. Опанування практичних інструментів навігації та візуальної підтримки для дітей з РАС у географічному та соціальному просторі.

✚ Побудовано систему підготовки майбутнього вчителя географії у закладі вищої освіти. Ця візуалізація демонструє неперервність та замкненість циклу професійного зростання вчителя у Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Для перевірки методики проведено дослідження за участю 120 осіб (50 бакалаврів, 40 магістрів і 30 слухачів курсів підвищення кваліфікації). Навчання здійснювалося на основі практико-орієнтованих підходів: моделювання уроків, кейс-методів і роботи з відкритими системами Q-GIS (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка показників сформованості компетентності (N=120)

Компонент	До експерименту (%)	Після експерименту (%)	Приріст (%)
Мотиваційний	62,5	77,9	+15,4
Когнітивний	54,2	75,2	+21,0
Діяльнісний	45,8	81,7	+35,9
Рефлексивний	58,3	81,6	+23,3

Статистичний аналіз за t-критерієм Стьюдента підтвердив значущість змін ($p < 0,05$). Найвищий показник приросту за діяльнісним компонентом (35,9%) свідчить про те, що наскрізна підготовка трансформує теоретичні знання у стійкі професійні вміння, необхідні для роботи в умовах інклюзивного класу НУШ.

Статистична достовірність отриманих результатів була підтверджена за допомогою t-критерію Стьюдента для залежних вибірок, що дозволило порівняти показники респондентів до та після впровадження методики. Отримане значення $p < 0,05$ доводить, що зафіксовані позитивні зміни не є випадковими, а стали прямим результатом цілеспрямованої підготовки на всіх рівнях від - бакалаврату до курсів підвищення кваліфікації. Це підтверджує ефективність обраної стратегії, де теоретичне навчання тісно інтегроване з практичним вирішенням інклюзивних завдань. Найдинамічніше зростання зафіксовано за діяльнісним компонентом, який продемонстрував вражаючий приріст у 35,9%. Такий прорив став можливим завдяки активному використанню ГІС-технологій (зокрема системи QGIS) та моделюванню реальних уроків «Пізнаємо природу» для інклюзивних груп. Високе значення t-критерію для цього показника свідчить про успішну трансформацію академічних знань з ОК у конкретні професійні вміння, необхідні для створення безбар'єрного освітнього середовища. Результати за когнітивним (+21,0%) та рефлексивним (+23,3%) компонентами також продемонстрували статистично значущу позитивну динаміку. Це вказує на те, що наскрізна модель підготовки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка забезпечує не лише глибоке розуміння інклюзивних стратегій, а й розвиває здатність майбутніх вчителів до критичного самоаналізу своєї діяльності. Такий комплексний підхід є запорукою професійної стійкості вчителя та успішної соціалізації здобувачів загальної середньої освіти в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Висновки. Об'єднання методичних аспектів та експериментальних даних дозволяє стверджувати, що наскрізна модель підготовки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка забезпечує системне формування здоров'язбережувальної компетентності. Експериментальна перевірка за участю 120 респондентів підтвердила ефективність практико-орієнтованого підходу, що виявилось у позитивній динаміці всіх показників.

Ключовим результатом став суттєвий приріст за діяльнісним компонентом, що свідчить про успішну трансформацію теорії у професійні вміння. Завдяки моделюванню інклюзивних уроків та роботі з системами Q-GIS, педагоги навчилися адаптувати складний картографічний контент, мінімізуючи когнітивне та зорове навантаження на учнів. Суттєве зростання рефлексивного компонента підтвердило зміну ролі вчителя: він переходить від простої трансляції знань до «дизайну безпечного освітнього середовища», здатного професійно управляти психофізіологічним станом класу.

Наступність підготовки на всіх рівнях створює підґрунтя для професійного довголіття вчителя та гарантує реалізацію інклюзивної стратегії Нової української школи через цифрову трансформацію та валеологічну інтеграцію.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливостей штучного інтелекту для створення індивідуальних здоров'язберігаючих траєкторій. Використання AI-інструментів для автоматизованого моніторингу втоми та адаптації темпу навчання дозволить вивести інклюзивну географічну освіту на рівень високої персоналізації в умовах змішаної освіти.

Література:

1. Бабкова О.О., Васильченко Л.В., Стадниченко К.В. Розвиток здоров'язбережувальної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. *Педагогічні науки*. 2023. № 102. С. 45-52.
2. Бабкова О., Васильченко Л., Стадниченко К. Напрями розвитку здоров'язбережувальної компетентності педагогічних працівників щодо створення безпечного освітнього середовища. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13, № 5. С. 7–13.
3. Вдовиченко Ю.П. Валеологічна підготовка майбутніх учителів як педагогічна проблема. *Здоров'я та освіта*. 2021. № 4. С. 22-27.
4. Власенко Р.П., Андрійчук Т.В. Методичні підходи до організації навчання здобувачів загальної середньої освіти з особливими освітніми потребами у процесі вивчення географії в умовах інклюзивної освіти. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 11 (41). С. 1927-1940. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-1927-1940](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-1927-1940)
5. Власенко Р.П., Андрійчук Т.В. Здоров'яорієнтована підготовка майбутнього вчителя географії до роботи в інклюзивному середовищі: досвід міждисциплінарної інтеграції. *Вісник ГНПУ імені Олександра Довженка*. 2026. Т. 1, № 57. С. 55-61.
6. Власенко Р.П., Яковлева В.А. Особливості фахової підготовки майбутніх учителів географії в закладі вищої освіти. *Природнича освіта та наука*. 2024. Вип. 4. С. 15-22. <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-4.02>
7. Власенко Р.П., Яковлева В.А. Реалізація здоров'язбережувальної компетентності у процесі підготовки майбутніх учителів географії. *Наукові записки ЛДУБЖД*. 2025. № 1 (5). С. 123-129 <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-16>
8. Власенко Р., Андрійчук Т. Модернізація підготовки майбутніх учителів географії: STEM-стратегії та цифрові трансформації в контексті нової української школи. *Наука і техніка сьогодні*. 2026. № 1 (55). С. 1143-1154 [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1\(55\)-1143-1155](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1(55)-1143-1155)
9. Малишева Л.С. Педагогічні умови здоров'язбереження студентської молоді. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. Вип. 15. С. 88-93.
10. Про професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серп. 2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>.
11. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25 трав. 2020 р. № 195/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33785>.
12. Слепенчук М.Г. Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів загальної середньої освіти у процесі вивчення географії: навч.-метод. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 145 с.

13. Согоконь О.А. Теоретичні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2024. № 1. С. 67-74.
14. Халло О.О. Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів у закладах вищої освіти. *Сучасні освітні стратегії*. 2023. № 2. С. 102-109.
15. Яковлева В. А., Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Методика позакласної роботи в закладах вищої освіти у процесі підготовки майбутніх учителів географії. *Академічні візії*. 2024. Вип. 34. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40928/1>.
16. Яценко В.В. Системний підхід до реалізації нормативно-правових вимог здоров'язбереження у вищій школі. *Вища освіта України*. 2024. № 1. С. 34-40.
17. Nikolaesku I., Malashevskia I., Lytvyn I., Vinarchuk N., Vlasenko R., Sivkovych H., Mazur P. Breaking barriers in inclusive education – results of teachers' readiness to implement innovations in the work with children with disabilities. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2025. Vol. 12, iss. 3. P. 134-149.
18. Danilavichiutie E., Arkadieva O., Trofymenko L., Andriichuk T., Lutsenko V. Inclusive education during martial law: current strategies and implementation experience. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*. 2025. Vol. 29, iss. 2. P. 1-21.

References:

1. Babkova, O. O., Vasylychenko, L. V., & Stadnychenko, K. V. (2023). Rozvytok zdorov'iazberezhualnoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv u systemi pisladyplomnoi osvity [Development of health-saving competence of pedagogical workers in the system of postgraduate education]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, (102), 45-52 [in Ukrainian].
2. Babkova, O., Vasylychenko, L., & Stadnychenko, K. (2025). Napriamy rozvytku zdorov'iazberezhualnoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv shchodo stvorennia bezpechnoho osvitnoho seredovyschcha [Directions for the development of health-saving competence of pedagogical workers regarding the creation of a safe educational environment]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka [Education. Innovation. Practice]*, 13(5), 7–13 [in Ukrainian].
3. Vdovychenko, Yu. P. (2021). Valeolohichna pidhotovka maibutnykh uchyteliv yak pedahohichna problema [Valeological training of future teachers as a pedagogical problem]. *Zdorov'ia ta osvita [Health and Education]*, (4), 22-27 [in Ukrainian].
4. Vlasenko, R. P., & Andriichuk, T. V. (2025). Methodychni pidkhody do orhanizatsii navchannia zdobuvachiv zahalnoi serednoi osvity z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u protsesi vyvchennia heohrafii v umovakh inkliuzyvnoi osvity [Methodological approaches to the organization of training for students of general secondary education with special educational needs in the process of studying geography in the conditions of inclusive education]. *Visnyk nauky ta osvity [Bulletin of Science and Education]*, 11(41), 1927-1940. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-1927-1940](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-1927-1940) [in Ukrainian].
5. Vlasenko, R. P., & Andriichuk, T. V. (2026). Zdorov'iaorientovana pidhotovka maibutnoho vchytelia heohrafii do roboty v inkliuzyvnomu seredovyschchi: dosvid mizhdystyuplinarnoi intehratsii [Health-oriented training of the future geography teacher for work in an inclusive environment: experience of interdisciplinary integration]. *Visnyk HNPU imeni Oleksandra Dovzhenka [Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University]*, 1(57), 55-61 [in Ukrainian].
6. Vlasenko, R. P., & Yakovleva, V. A. (2024). Osoblyvosti fakhovoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv heohrafii v zakladi vyshchoi osvity [Features of professional training of future geography

teachers in a higher education institution]. *Pryrodnycha osvita ta nauka [Natural Science Education and Science]*, (4), 15-22. <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-4.02> [in Ukrainian].

7. Vlasenko, R. P., & Yakovleva, V. A. (2025). Realizatsiia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti u protsesi pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii [Implementation of health-saving competence in the process of training future geography teachers]. *Naukovi zapysky LDUBZHD [Scientific Notes of Lviv State University of Life Safety]*, 1(5), 123-129. <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-16> [in Ukrainian].

8. Vlasenko, R., & Andriichuk, T. (2026). Modernizatsiia pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii: STEM-stratehii ta tsyfrovi transformatsii v konteksti novoi ukrainskoi shkoly [Modernization of training of future geography teachers: STEM-strategies and digital transformations in the context of the new Ukrainian school]. *Nauka i tekhnika sohodni [Science and Technology Today]*, 1(55), 1143-1154. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1\(55\)-1143-1155](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1(55)-1143-1155) [in Ukrainian].

9. Malysheva, L. S. (2023). Pedagogichni umovy zdorov'iazberezhennia studentskoi molodi [Pedagogical conditions for health preservation of student youth]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova [Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University]*, (15), 88-93 [in Ukrainian].

10. Pro profesiinyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity»: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29 serp. 2024 r. № 1225 [On the professional standard "Teacher of a general secondary education institution": Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated August 29, 2024, No. 1225]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].

11. President of Ukraine. (2020). *Pro Natsionalnu stratehiiu rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyscha u novii ukrainskii shkoli: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 trav. 2020 r. № 195/2020* [On the National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School: Decree of the President of Ukraine of May 25, 2020, No. 195/2020]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33785> [in Ukrainian].

12. Slepnychuk, M. H. (2023). Formuvannia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti zdobuvachiv zahalnoi serednoi osvity u protsesi vyvchennia heohrafii: navch.-metod. posib. [Formation of health-saving competence of students of general secondary education in the process of studying geography: training manual]. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. I. Franka [in Ukrainian].

13. Sokokon, O. A. (2024). Teoretychni aspekty formuvannia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Theoretical aspects of the formation of health-saving competence of future teachers]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of Modern Teacher Training]*, (1), 67-74 [in Ukrainian].

14. Khallo, O. O. (2023). Pedagogichni umovy formuvannia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv u zakladakh vyshchoi osvity [Pedagogical conditions for the formation of health-saving competence of future teachers in higher education institutions]. *Suchasni osvitni stratehii [Modern Educational Strategies]*, (2), 102-109 [in Ukrainian].

15. Yakovleva, V. A., Vlasenko, R. P., & Andriichuk, T. V. (2024). Metodyka pozaklasnoi roboty v zakladakh vyshchoi osvity u protsesi pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii [Methodology of extracurricular work in higher education institutions in the process of training future geography teachers]. *Akademichni vizii [Academic Visions]*, (34). URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40928/1> [in Ukrainian].

16. Yatsenko, V.V. (2024). Systemnyi pidkhid do realizatsii normatyvno-pravovykh vymoh zdorov'iazberezhennia u vyshchii shkoli [A systematic approach to the implementation of regulatory

and legal requirements for health preservation in higher education]. *Vyshcha osvita Ukrainy [Higher Education of Ukraine]*, (1), 34-40 [in Ukrainian].

17. Nikolaesku, I., Malashevskaya, I., Lytvyn, I., Vinarchuk, N., Vlasenko, R., Sivkovych, H., & Mazur, P. (2025). Breaking barriers in inclusive education – results of teachers’ readiness to implement innovations in the work with children with disabilities. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 12(3), 134-149 [in English].

18. Danilavichiute, E., Arkadieva, O., Trofymenko, L., Andriichuk, T., & Lutsenko, V. (2025). Inclusive education during martial law: current strategies and implementation experience. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*, 29(2), 1-21 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 27.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026